

Правові проблеми інформатизації судової влади тісно пов'язані з розвитком електронного правосуддя, яке не може існувати поки в процесуальному законодавстві відсутні положення, що закріплюють його основні функції. Необхідно визнати, що інформатизація органів судової системи, насичення їх перспективними інформаційними технологіями в даний час не забезпечено в достатній мірі нормативно-правовою базою. Незважаючи на прийняття певних відомчих правових актів, які зачіпають окремі аспекти даної проблеми, детально відпрацьованої правової бази інформатизації, яка відповідала б сучасним умовам, в Україні до сих пір не створено.

Література:

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
2. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс] : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-вр. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
3. Концепція електронного суду України [Електронний ресурс] : розроблена ДП «Інформаційні судові системи». – К., 2012. – Режим доступу : http://www.kbs.org.ua/files/koncept_d.pdf.
4. Тимчасовий регламент обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу [Електронний ресурс] : затв. Наказом Держ. суд. адміністрації України від 07.09.2012 № 105. – Режим доступу : <http://if.arbitr.gov.ua/sud5010/900/40/7/>.
5. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Про доступ до судових рішень [Електронний ресурс] : Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10. – Ст. 88.

ВИТОКИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ СИМВОЛІВ

Мішегліна В.М.

*аспірант 1-го курсу кафедри загальнотеоретичної юриспруденції
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Державне життя кожного народу можна розглядати з різних дослідницьких позицій. Великий інтерес представляє історичний підхід, а саме проблема генезису правових символів та їх генетичний зв'язок з інститутами

докласового суспільства. Феномен символізму звичаєвого права являє собою явище, що знаходиться на перетині пізнавальних проблем цілого ряду соціальних наук, таких як історія, юриспруденція, культурологія.

Проблема символізму права в історичному аспекті стала зовсім нещодавно привертати увагу вчених-юристів. Перші публікації в цій сфері досліджень побачили світ у першій половині XIX століття. Основи вчення про правові та державні символи були закладені представниками історичної та природної школи права. Творцем нової науки став Джамбатіста Віко. Він першим звернув увагу на те, що вся стародавня юриспруденція була наповнена символізмом. Перші роботи в цій області з'явилися ще в період античності (Фалес, Анаксимандр, Діоген Аполлонійський, Платон, Арістотель). В даний час символи стали предметом вивчення багатьох наук: філософії, соціології, політології, психології. В юридичній науці на символізм права звернули увагу в першій половині XIX століття представники історичної та природної шкіл права Дж. Віко, Я. Грімм, А.П. Куніцин, П.Д. Калмиков та інші [5, с. 17].

Символічний характер права накладає помітний відбиток на історію становлення сучасної держави. Відома ритуальність багатьох правових установлень давнини і Середньовіччя, художньо-поетичне звучання старокитайських і давньогрецьких законоположень, міфопоетичний стиль біблійних законів – все це ознаки символічної природи права. Великою мірою символічний характер правових форм обумовлений прагненням їхніх творців зробити дані форми максимально ємними і змістовними, вбирає в себе вичерпне число різних смислів і приписів. Саме безперервність ланцюга смислових значень, що містяться в нормі, зближує її з символом.

Правові символи були притаманні праву і відігравали важливу роль в регулюванні поведінки людей в період так званого неписаного предправа. На ранніх рівнях людського розвитку символи досить часто виступають в найбільш доступній для розуміння людей формі. Зрозуміло, що спочатку символи виникли як засіб подолання первісного неумства людей, нерозвиненості природної мови, відсутності письмової мови шляхом створення наочних образів і стимулювання звичного реагування в певній ситуації. В історичному плані найбільш загальнозначущі символи передували у часі державно-правовому регулюванню. Символи, що позначають права і обов'язки, входять в ужиток первісної людини з моменту усвідомлення нею родової та індивідуальної власності.

Із зародженням держави і початком формування правових знань та уявлень категорія правових символів в силу їх великої соціальної значущості санкціонується державою і стає основою юридичного права. Згодом, поряд з ними, починають отримувати поширення і цілком раціональні методи слідства і судочинства: огляд місця злочину, ознайомлення з речовими доказами і показаннями свідків. Юридична думка починає знаходити своє вираження в різних видах усного та письмового діловодства (нормативно – правовому акті, судовому або адміністративному рішенні), які також не позбавлені символічної природи.

У стародавньому праві велике значення мали символічні обряди, які представляли собою поєднання дій і слів, іноді із застосуванням умовних знаків. На думку Г.К. Гінса, дві причини створюють потребу в обряді: перша – необхідність зміцнити досягнуту єдність правових норм шляхом однакових форм їх застосування, друге – недоступність для розуміння звичайних людей суті правової норми і, навпаки, легкість засвоєння формальностей, які відповідають цим нормам [7, с. 343].

Варто відзначити, що в культурі Середніх століть символи мали величезне значення. Християнство акцентувало значення символу перед обличчям Божественного Абсолюту, пояснюючи реальність як слабкий відблиск досконалого світу. Символізм пронизував середньовічне життя на всіх рівнях, від витонченої теологічної екзегези і ритуалів посвячення в лицарі, до процедури анафеми і т.д. Таким було й чуттєве заснування, на якому виростало символічне сприйняття Середньовіччя [5, с. 7].

Будь-яке суспільство символічне в тій мірі, в якій воно використовує символічну обрядовість. Це тим більш справедливо для середньовічного суспільства, оскільки воно посилює символізм, притаманний кожному суспільству, впровадженням ідеологічної системи символічної інтерпретації у більшість сфер діяльності, в тому числі і юридичної.

Класичною крайною обрядовості деякі дослідники (Гінс Г.К., Калмиков П.Д.) вважають середньовічний Китай. Для системи таких обрядів існувала спеціальна назва – «Лі». Поняття «Лі» не означало тільки «обряд», «церемонія», «звичай» або «ритуал». Воно мало й інший більш істотний сенс. На думку інших вчених, «Лі» означало не тільки зовнішнє виконання церемоній, а й внутрішнє усвідомлення правильного шляху його значення.

Слід вказати про наявність правових символів, які застосовувалися у литовсько-руських правових обрядах другої половини XIV – першої половини XVII ст., що характеризує насамперед звичаєве право, яке, будучи сформованим ще у додержавні, язичницькі часи, було елементом усної культури, що була більше культурою жесту, ніж слова, оскільки її носії були у своїй основній масі неписьменними [4, с. 22].

Висновки. Правові символи були притаманні праву і відігравали важливу роль в регулюванні поведінки людей в період так званого неписаного предправа. Історія розвитку суспільства показує, що символи не є з «порожнечі». Символи – своєрідне відображення епохи. Вони «помирають» разом зі зміною типу праворозуміння, державного ладу, політичного режиму. Соціальні зміни неминуче супроводжуються переглядом діючої системи правових символів.

Правові символи можуть служити умовним замінником цілого нормативного правового акта або важливого компонента його змісту. Виступаючи його стисненням, наочним еквівалентом в повсякденному житті, він сприяє цілісному сприйняттю регульованої ситуації. При цьому абстрактний припис за допомогою правового символу прив'язується до конкретної ситуації його реалізації.

Отже, дослідження дозволило зауважити, що символи часто є найбільш зручним і доступним для розуміння засобом регулювання суспільних відносин. Для них характерна наочність, стислість і лаконічність. Якщо символи зрозумілі і вкоренилися у свідомості громадян, то державно-владне веління, в зовні виражене у вигляді символу, буде реалізовуватися навіть на підсвідомому рівні. Елементи юридичної символіки виступають в якості засобу більш точного відтворення певної галузі правового регулювання. Це ще раз підтверджує, що символізм є невід'ємною рисою права. Явища правової символіки різноманітні і увійшли в життя сучасного суспільства як дії і знаки, що регулюють спілкування людей.

Література:

1. Балинська О.М. Семіотика права: монографія / О.М. Балинська. – Львів: ЛьвДУВС. – 2013. – 416 с.
2. Давыдова М.Л. Символы в праве и правовые символы: понятие и значение / М.Л. Давыдова // Ведомости высших учебных заведений. Правоведение *. – 2009. – № 3. – С. 42–46.
3. Ковальова С.Г. Правові символи у литовсько-руському праві другої половини XVI – першої половини XVII / С.Г. Ковальова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – Вип. 1. – 2016. – С. 21-24.
4. Никитин А.В. Правовые символы: автореф. дис.. Канд. юрид. наук: 12.00.01 / А.В. Никитин. – Нижний Новгород, 1999. – 36 с.
5. Общетеоретическая юриспруденция: Учебный курс / Авторский коллектив: Ю.Н. Оборотов и др. – Одесса: Феникс. – 2011. – 437 с.
6. Павлов-Сильванский Н.П. Символизм в древнем русском праве // Журнал министерства народного просвещения. – 1905. – № 7. – С. 342-358.
7. Санников С.В. Генезис и типология потестарно-правовых символов германских «варварских королевств»: к постановке проблемы / С.В. Санников // Jotunheim: история и культура древних германцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jotunheim.narod.ru/symbols.htm>. – Назва з екрану.